

Вашке главе...

... шта треба да се ради?

kopfläuse...was tun?

serbische Fassung

BZgA

Bundeszentrale
für
gesundheitliche
Aufklärung

Једна реч на почетку

Вашке нису ствар личне хигијене, јер и на хигијенски беспрекорно негованој глави вашке могу да се добро осећају и да се размноже. Главни разлог растећег размножавања вашки је неинформисаност о преносу, размножавању и сузбијању тих паразита. Није срамота добити вашке, али је срамота ако их се задржи.

Вашке на глави свачија ствар!

Скоро свако некада у животу добије вашке главе и истовремено га обузме страх, пошто мисли: «...да ли сам сасвим чист?» Ту је дотични у криву јер вашке главе немају никакве везе са личном чистоћом.

Често прање косе ствара чисте вашке

На савршено негованој глави вашке се такође добро осећају и размножавају се. Главни разлог за њихово растуће ширење јесте да погођени премало знају о начинима преношења, размножавању и сузбијању тих паразита. Ова свеска Вам нуди неке поуздане информације о томе.

Вашке главе добију се преко директног физичког контакта

Мала вашка са смешним именом «Pediculus capitis» је лења и осетљива. Нерадо напушта главу на коју се населила са својом стално растућом породицом. И за то има добар разлог: Свака 2 до 3 часа мора да исиса малу порцију крви из коже главе – иначе се осуши и угине.

На главе других људи вашка главе практички може да стигне само директно. То ширење дешава се у правилу помоћу присног односа у породици или међу пријатељима, мажењем и љубљењем, миловањем – дакле директним контактом. После тога ће вашке убрзо добити цела породица, круг пријатеља, разред у школи или група у дечјем обданишту.

Вашке главе се не служе околним путевима.

За разлику од белих вашки, вашке главе се не преносе преко заједнички коришћених предмета од текстила попут капа, ћебади, јастука или чешљева и четки за косу. Тај околни пут у већини случајева претставља изнимку.

У случају великог присуства вашки њихова јајашца могу и да се прилепе на влакна текстила марама, капа, шалова итд. Али се тамо не развијају даље.

Упркос тога, дотичне предмете требало би да се пажљиво очисти и редовно контролише.

Ако Вам се «то» десило

Кожа на глави сврби необично јако тако да се увек поново морате да чешете.

Најкасније у том моменту требали бисте да погледате дали су мале крвопије изабрали Вас као нову жртву. У циљу тога косу разделите чешљем и прегледајте редом целу кожу главе, најбоље под лупом. Места код слепоочнице, око

ушију и на врату требала би да се контролишу посебно пажљиво, јер вашка главе ту проналази најподеснију температуру за одлагање својих јајашца и за размножавање.

Вашке, ларве, јајашца и гњиде под лупом

Ако добијете вашке, најлакше се примете максимално 3 мм велике шестонoge вашке (женке и мужјаци) и светле гњиде које су залепљене на косу с јајашцима близу коже главе. Из јајашца се излежу ларве следеће генерације. Ларве су - слично као када из гусенице настане лептир - фаза развоја вашки пре но што одрасте. Вашка главе нормално је сиве боје. Само ако је управо усисала крв, добије црвенкасту боју.

Све у свему вашке и њихове ларве су веома брзе. Због тога се пре могу да пронађу гњиде пошто они не могу да побегну.

«Празне издуљене» гњиде и гњиде с јајашцем не могу да се разликују оптички

«Гњида» је празна белосјајна љуска јајашца с јајашцима вашке главе. То су само 0,8 мм велике творевине облика капи, залепљене на косу као бисери на траци. Не могу да се одстране ни са прањем косе ни нормалним чешљањем. Зато гњиде остају залепљене на коси чак након успешног третмана вашки главе често још месецима.

Пошто коса наставља да расте, гњиде се мичу месечно за око један сантиметар од коже главе према вани.

Оптички се не може да се разликује да ли је гњида празна или садржи ли још јајашце које може да се развије. Одстрањење лепљивих гњида након што је уследило медицинско прање главе треба да се ради с највишом пажњом:

неколико пута прање косе с разводњеним сирћетом (једна велика кашика сирћета на један литар воде) и чешљање посебним чешљом за гњиде кроз неколико дана је најсигурнији и најбољи метод.

Вашка главе живи три седмице

Женка вашке је после три фазе ларве – у којима свака 2 до 3 часа сиса крв – и након око десет дана полно sazрела. Од тог часа у свом кратком животу положи до 90 јајашца. Из сваког од тих јајашца развије се у гњиди у року од 8 до 10 дана нова ларва. Тако једна генерација вашки од једног јајашца до следећег треба око 18 дана.

То релативно дуго време развоја мора да се узме у обзир код успешног сузбијања. Већина средстава против вашки која се данас користе делују само

против живих варијанти вашки (ларве и одрасла форма) а не против јајашца у гњиди.

Зато морају да се третирају најмање двапут у размаку од 8 до 10 дана. Ако преживи само једно јајашце у својој гњиди, проблеми се настављају отпочетка после само неколико дана: Вашке главе опет се јављају.

Мали убоди инсеката с nelaгодним последицама

Јака сврбеж настаје због малене количине слине коју вашка код сваког крвног оброка убризгава у кожу главе. Пошто нападнута особа почиње неконтролисано да се чеше, настају мале ране у кожи које се могу упалити. То доводи до неугодног, гнојног осипа на кожи и у тешким случајевима чак до натицања лимфних жлезда. Најкасније у том часу морате да се јавите код педијатра или кућног лекара.

Средства против вашке главе добићете код апотекара

Средство за борбу против вашки прописаће Вам Ваш лекар, а можете да га добијете и без рецепта у апотеци. Да се одстране вашке морају да се користе лекови који се користе с вањске стране тела и који природно садрже инсектициде (супстанце које убијају инсекте). У тим лековима садржани главне саставине често су мало стабилни биљни екстракти из цвета хризантеме. Пошто се код терапије убијају само вашке али не поуздано и њихова јајашца, ова се средства морају употребити још једампут после 8 дана.

Синтетички стабилнији пиретроиди већ су у малој дози јако ефикасни против вашки главе.

Дојенчад и малу децу лечи лекар

Посебно децу у дојенчадској доби не би требали сами да лечите без да пре тога питате педијатра. Он ће Вам саветовати одговарајуће средство. Средства против вашки су расположива најчешће у течном стању као отопице, емулзије или гелови. Код употребе је потребно строго пратити упутства за употребу пошто је иначе успех третмана у питању.

Третман као такав може да се после тога проведе код куће. Третман није ни компликован ни болан и у већини случајева није праћен неугодним мирисом. Веома мали дио састојака улази у кожу и тамо се брзо деактивише. У

појединим случајевима, код посебне осетљивости, супстанце могу да изазову алергичне реакције или појаве иритација. Зато се на пример лица с установљеном алергијом на хризантеме или с врло ретким MCS-синдромом («multiple chemical sensitivity») неби требале третирати пиретроидима.

Трудноћа и дојилаштво

За време трудноће и дојења наведени препарати не би требали да се користе. Безопасан је третман вишеструким испирањем косе топлом водом са сирћетом (три кашичице сирћета на један литар воде) и накнадним чешљањем још влажне косе «чешљем против гњида». Тај третман водом и сићетом не може да убије вашке и гњиде, али се олакшава ишчешљавање.

Кућна средсва за третман премало су поуздана

Терапија против вашки главе различитим домаћим лековима упитна је као и кориштење већине «чисто биљних средстава» и тражи често пуно стрпљења и ретко доноси поуздано тражени успех.

Упркос томе, после третмана гњиде могу да се одстране чешљањем посебним «чешљем за гњиде» истина тешко али на крају успешно. Уопште важи правило да потпуно кратко ошишана коса веома олакшава третман. Ако не жели да се користи «хемијска средства» онда је код врло кратке косе (ћелавост) могуће механичко одстрањивање вашки под контролом.

Успех контролисати после осам дана

8 до 10 дана после првог третмана средством против вашки, из још преосталих јајашца вашки поново настају ларве. Да би били сигурни да прекидате незгоде с вашкама, у то време требали би да проведете други третман. После 8 до 10 дана потребно је врло пажљиво контролисати главу.

Ученици или учитељи заражени вашкама морају направити паузу

У дечјим обдаништима, школама и другим установама за заједнички боравак, деца или ученици али и учитељи који имају вашке требају да се одмах пошто је примећено присуство вашки ослободе од наставе. Потребно је контролисати сва лица које се тамо задржавају. Према прописима закона о заштити од заразе погођени могу назад у установу тек пошто се према мишљењу лекара не може очекивати да ће се вашке ширити даље преко тих лица. Код поновног јављања вашки, потребно је лекарско уверење.

Спречити ширење вашки

Вашке су врло «породичне». Ако је једном примећено присуство вашки главе, сви чланови породице и друга лица с којима је можда постојао уски контакт, требали би да се подвргну контроли. Да би се спречио поново напад вашки главе, потребно је због опреза интензивно очистити и чешљеве, четке, капе, јастуке итд. Потребно је усисивачем за прашину темељито удаљити све длаке с

пода. Међутим, непотребан је третман гардеробе, намештаја или теписона средствима против вашки и – јер се ради о отрову – чак је и штетан.

Вашке главе и њихови драги рођаци

Вашке главе имају даље рођаке, које и ми у Немачкој видимо али ретко. Ради се о белој вашки и стидној вашки. За разлику од вашке главе код беле вашке и стидне вашке главну улогу има мањак хигијене.

Бела ваш се пре појављује у гардероби а стидна ваш на телу погођених. Те вашке ретко се настањују у коси која им не даје довољан заклон. Беле вашке су много отпорније и способније за преживљавање него вашке главе и зато су потребне опсежније мере опреза за спречавање поновне инфекције и ширења.

Само искусни паразитолог или стручна лабораторија могу на крају јасно да разликују беле вашке од вашке главе. Као принцип важи: беле вашке су ретке и скоро их никада нема на глави.

Ако у случају великог присуства вашки имате дилему, обратите се уреду за здравство (Gesundheitsamt) или Вашем кућном лекару. Даље информације: www.rki.de

Издавач: Савезна централа за здравствено просвећивање Келн, по налогу Савезног министарства здравства.

Сва права задржана.

Текст: Др. мед. Бодо Р. Тиггес, Ессен

Слике:

Страна 5: Проф.др.пер.нат. Валтер А. Маиер,
Institut für Medizinische Parasitologie der
Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn
Институт за медицинску паразитологију
Рајнског Фридрих Вилхелм Универзитета у
Бону

Страна 6: Проф.др.мед. Уве Фритхјоф-
Хаустеин, директор клинике и поликлинике
за кожне болести универзитете Лајпциг

Обликовање:

медиенверкстатт, ЕСС Дортмунд
www.medienwerkstatt-ecc.de

Штампа: Warlich, Meckenheim

Тираж: 2.10.1.03

Стање: август 2001.

Ову свеску можете бесплатно да наручите на
адреси: BZgA, 51101 Köln
или е-маилом: order@bzga.de

Број за нарудзбу: 60 020 040

Издавач редовно актуализује текст.